



## ● ΤΑ ΑΚΡΙΒΑ ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ «BOMBA» ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

**ΣΦΕΕ: Εάν δεν αλλιάξετε πολιτική, 3 στα 5 νέα φάρμακα δεν θα έρθουν στην Ελλάδα**

Η πρόσβαση των ασθενών στις νέες θεραπείες, η βιωσιμότητα της φαρμακευτικής δαπάνης και το μέλλον του μηχανισμού των υποχρεωτικών επιστροφών (clawback) βρέθηκαν στο επίκεντρο της συζήτησης μεταξύ του Υπουργού Υγείας, Αδωνι Γεωργιάδη και του Προέδρου του Συνδέσμου Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (ΣΦΕΕ) Ολύμπιου Παπαδημητρίου, στο πλαίσιο του 3<sup>ου</sup> ΣΦΕΕ Summit που πραγματοποίησε ο Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (ΣΦΕΕ). Ο διάλογος ανέδειξε τόσο τα σημεία σύγκλισης όσο και τις διαφορετικές προσεγγίσεις κυβέρνησης και φαρμακοβιομηχανίας για το πώς μπορεί να χρηματοδοτηθεί η αυξανόμενη ζήτηση για καινοτόμες θεραπείες χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο η δημοσιονομική σταθερότητα του συστήματος υγείας. Ο Υπουργός Υγείας υποστήριξε ότι το clawback αποτελεί στην ουσία έκφραση των δημοσιονομικών ορίων που θέτει το κράτος στη φαρμακευτική δαπάνη, σημειώνοντας ότι η πραγματική πρόκληση προκύπτει από τη ραγδαία αύξηση της χρήσης καινοτόμων και ακριβότερων θεραπειών. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα ανέφερε ότι στα ακριβά αντικαρκινικά φάρμακα η νοσοκομειακή δαπάνη αυξήθηκε κατά 21% από το 2024 στο 2025 και κατά ακόμη 20% το πρώτο τρίμηνο του 2026, καταγράφοντας συνολική αύξηση 40% μέσα σε δύο χρόνια. «*Η αέναη αύξηση της δαπάνης δεν είναι λογική σε ένα κράτος*», σημείωσε, υπογραμμίζοντας ότι «*η Πολιτεία οφείλει να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα του συστήματος για το σύνολο των ασθενών*». Ο κ. Γεωργιάδης υποστήριξε ότι η κυβέρνηση έχει προχωρήσει σε σειρά παρεμβάσεων για τον περιορισμό της υπερκατανάλωσης και τον καλύτερο έλεγχο της δαπάνης, μεταξύ των οποίων η ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου, η εφαρμογή κλειστών προϋπολογισμών και η επέκταση της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης.

### **Ο. Παπαδημητρίου: Ζητάμε να μπει «πλήσιμο συνυπευθυνότητας»**

Από την πλευρά του, ο κ. Παπαδημητρίου ζήτησε «*πλήσιμο συνυπευθυνότητας*» από την πολιτεία, υποστηρίζοντας ότι το κράτος ορίζει τον προϋπολογισμό, χωρίς όμως να προσδιορίζει επαρκώς τι αγοράζει, με αποτέλεσμα το βάρος να μετακυλιέται στη βιομηχανία. Αποκάλυψε ότι «*προχθές λάβαμε νοσοκομειακά σημειώματα για το clawback του πρώτου εξαμήνου του 2025 με τις επιστροφές κατά μέσο όρο στο 80,6%*», παρομοιάζοντας τη μεταχείριση αυτή με τη λογική «*σαν να μας λένε «μας κλέβετε και, επειδή μας κλέβετε, φέρτε πίσω το 80%*». Προειδοποίησε, δε, ότι όσο δεν θεομοθετείται ρήτρα συνυπευθυνότητας, «*όλα αυτά που το Υπουργείο θέλει να κάνει είναι ευσεβείς πόθοι*».

Επικαλούμενος έρευνες στα μέλη του Συνδέσμου, ο Πρόεδρος του ΣΦΕΕ έκανε λόγο για καθυστέρηση -και πιθανή μείωση- στην είσοδο νέων φαρμάκων, σημειώνοντας ότι «*3 στα 5 καινοτόμα φάρμακα οι εταιρείες δεν έχουν σκοπό να τα φέρουν στην Ελλάδα*», με ορίζοντα την επόμενη διετία-τριετία.

«*Τα πάντα κρίνονται εκ του αποτελέσματος*», πρόσθεσε, εκφράζοντας παράλληλα ανησυχία για υποβάθμιση της θέσης της Ελλάδας στους διεθνείς σχεδιασμούς ορισμένων πολυεθνικών εταιρειών.

## 1. ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Μέσο: . . . . . POLITICAL

Ημ. Έκδοσης: . . . 13/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 13/06/2026

Σελίδα: . . . . . 74



# Φαρμακευτική Αγορά Προκλήσεις και Ευκαιρίες

**Η** φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Από τη μία πλευρά, οι διεθνείς γεωπολιτικές αναταράξεις, οι πληθωριστικές πιέσεις, το αυξημένο ενεργειακό κόστος και οι συνεχείς αλλαγές στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο δημιουργούν ένα περιβάλλον αβεβαιότητας για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Από την άλλη, η καινοτομία, οι κλινικές μελέτες, η έρευνα και ανάπτυξη (E&A) και οι παραγωγικές επενδύσεις αναδεικνύονται σε σημαντικές ευκαιρίες, οι οποίες θα μπορούσαν να καταστήσουν τη χώρα περιφερειακό κόμβο έρευνας, παραγωγής φαρμάκων και επιστημονικής αριστείας.

Το 2025 βρήκε την ελληνική φαρμακευτική αγορά αντιμέτωπη με μια διαχρονική πρόκληση: τη διέυρυνση του χάσματος ανάμεσα στις πραγματικές ανάγκες των ασθενών και στη δημόσια χρηματοδότηση του φαρμάκου. Ενώ η συνολική φαρμακευτική δαπάνη αυξάνεται με ετήσιους ρυθμούς της τάξης του 5%-7%, ακολουθώντας τη γενικότερη ευρωπαϊκή τάση, η κρατική χρηματοδότηση αυξάνεται με σημαντικά βραδύτερο ρυθμό. Ως αποτέλεσμα, οι υποχρεωτικές επιστροφές (clawback και rebates) που καλείται να καταβάλει η φαρμακοβιομηχανία αυξάνονται με μέσο ετήσιο ρυθμό περίπου 20% τα τελευταία χρόνια.

Η κατάσταση έχει οδηγήσει σε ένα παράδοξο ευρωπαϊκών διαστάσεων. Εδώ και τέσσερα χρόνια, η φαρμακοβιομηχανία συνεισφέρει περισσότερο από το ίδιο το κράτος στη χρηματοδότηση της φαρμακευτικής δαπάνης. Την ίδια στιγμή, η Ελλάδα διατηρεί από τις χαμηλότερες τιμές πρωτοτύπων φαρμάκων στην Ευρώπη και τις υψηλότερες υποχρεωτικές επιστροφές, γεγονός που επηρεάζει άμεσα την πρόσβαση των ασθενών στις νέες θεραπείες.

### Πρόσβαση σε καινοτόμα φάρμακα

Λιγότερα νέα καινοτόμα φάρμακα και μάλιστα με καθυστέρηση σχεδόν δύο (2) χρόνων από την έγκρισή τους από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (EMA) έρ-

χονται στην Ελλάδα, όπως κατέδειξε ο Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (ΣΦΕΕ) σε Συνέντευξη Τύπου που πραγματοποίησε για την παρουσίαση μελέτης που αφορά στην πρόσβαση των Ελλήνων ασθενών σε νέες, καινοτόμες θεραπείες.

### Μελέτη Patients W.A.I.T. Indicator (EFPIA-IQVIA) 2025:

Πρόκειται για την πλέον αξιόπιστη διεθνή μελέτη που χρησιμοποιεί και η Κομισιόν και ερευνά τη διαθεσιμότητα των νέων φαρμάκων πανευρωπαϊκά. Διεξάγεται από το 2004 και καλύπτει 36 χώρες.

- Η μελέτη κατέδειξε πως λιγότερη φαρμακευτική καινοτομία φτάνει στους Έλληνες ασθενείς, καθώς μόλις 69 από τα 168 νέα φάρμακα που πήραν έγκριση από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (EMA), ήρθαν στην Ελλάδα το διάστημα 2021 - 2024, έναντι 75 στα 173 το διάστημα 2020 - 2023.
- Από τα 69 νέα φάρμακα μόνο τα 36 είναι πλήρως προσβάσιμα από τους Έλληνες ασθενείς, ενώ τα υπόλοιπα είναι διαθέσιμα μόνο με περιορισμούς (ΙΦΕΤ, ΣΗΓ). Ως εκ τούτου, ο Έλληνας ασθενής:
- έχει απόρροια πρόσβαση σε 1 στα 5 καινοτόμα φάρμακα της τελευταίας τετραετίας
- έχει περιορισμένη πρόσβαση σε 1 ακόμα στα 5 φάρμακα και δεν έχει καθόλου πρόσβαση σε 3 στα 5 νέα φάρμακα.
- Αναφορικά με το χρόνο που απαιτείται για τη διαθεσιμότητα αυτών των νέων φαρμάκων, αυτός κατά μέσο όρο ανέρχεται σε 641 ημέρες από την Ευρωπαϊκή έγκρισή τους μέχρι να αποζημιωθούν στην χώρα μας.

### Επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη

Και ενώ η πρόσβαση στην καινοτομία παραμένει ζητούμενο, ένας ακόμη τομέας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον: οι κλινικές μελέτες. Σε διεθνές επίπεδο, οι χώρες ανταγωνίζονται πλέον έντονα για την προσέλκυση ερευνητικών πρωτοκόλλων και επενδύσεων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Κίνα ενισχύουν διαρκώς τη θέση τους, ενώ η Ευρώπη χάνει σταδιακά μερίδιο στον παγκόσμιο χάρτη της κλινικής έρευνας.

Η Ελλάδα διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα: υψηλού επιπέδου επιστημονικό προσωπικό, αξιόλογα νοσοκομεία και γεωγραφική θέση που μπορεί να λειτουργήσει ως πύλη για διεθνείς συνεργασίες. Ωστόσο, η δυναμική προσέλκυση κλινικών μελετών δείχνει να επιβραδύνεται. Οι επενδύσεις παραμένουν σταθεροποιημένες γύρω στα 100 εκατ. ευρώ ετησίως, όταν παράγοντες της αγοράς εκτιμούν ότι θα μπορούσαν να φτάσουν σε τουλάχιστον τριπλάσια επίπεδα υπό ευνοϊκότερες συνθήκες.

Χαρακτηριστική είναι η επίδραση του επενδυτικού clawback. Ο μηχανισμός συμψηφισμού επενδύσεων με κλινικές μελέτες και έρευνα δημιούργησε αρχικά μεγάλες προσδοκίες, με συμψηφισμούς που άγγιξαν τα 50 εκατ. ευρώ το 2021. Ωστόσο, τα επόμενα χρόνια περιορίστηκαν σε περίπου 5 εκατ. ευρώ ετησίως, γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη αναθεώρησης του πλαισίου. Αντίθετα, ο ίδιος μηχανισμός αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματικός στην προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων, συμβάλλοντας σημαντικά στην αναβάθμιση της παραγωγικής δυναμικότητας των ελληνικών εργοστασίων.

Οι κλινικές μελέτες δεν αποτελούν απλώς μια επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι κλινικές μελέτες αποτελούν στρατηγικό εργαλείο δημόσιας πολιτικής με πολλαπλασιαστικά οφέλη:



## 1. ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Μέσο: . . . . . POLITICAL

Ημ. Έκδοσης: . . . 13/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 13/06/2026

Σελίδα: . . . . . 76



- Πρόσβαση των ασθενών στην καινοτομία: Οι συμμετέχοντες έχουν πρώιμη δωρεάν πρόσβαση σε θεραπείες που θα διατεθούν στην αγορά σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, ενισχύοντας την ισότιμη πρόσβαση στην καινοτομία.
- Δημοσιονομική αποφόρτιση του συστήματος υγείας: Οι θεραπείες παρέχονται δωρεάν στο πλαίσιο των μελετών, με σημαντική εξοικονόμηση πόρων για το κράτος. Ενδεικτικά, σύγχρονες ογκολογικές ανοσοθεραπείες μπορεί να υπερβαίνουν τα 70.000 ευρώ ανά ασθενή ανά έτος.
- Ενίσχυση επιστημονικού και νοσοκομειακού δυναμικού: Τα δημόσια νοσοκομεία και οι ερευνητές ενισχύονται οικονομικά και επιστημονικά, συμβάλλοντας στη συγκράτηση υψηλής εξειδίκευσης ανθρώπινου δυναμικού στη χώρα.  
Η επόμενη ημέρα θα κριθεί από τις πολιτικές επιλογές. Σε ένα διεθνές περιβάλλον όπου οι επενδύσεις, η καινοτομία και τα ερευνητικά προγράμματα μετακινούνται με μεγάλη ταχύτητα, η Ελλάδα καλείται να επιλέξει αν θα παραμείνει παρατηρητής ή θα διεκδικήσει ενεργό ρόλο στον παγκόσμιο χάρτη της φαρμακευτικής καινοτομίας. Η ενίσχυση της φαρμακευτικής δαπάνης και των κλινικών μελετών δεν αποτελεί μόνο αναπτυξιακή προτεραιότητα. Αποτελεί επένδυση στη δημόσια υγεία, στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και, τελικά, στην ποιότητα ζωής των Ελλήνων ασθενών.

### Ο ΣΦΕΕ προτείνει τρεις βασικούς άξονες:

- **Σταδιακή επένδυση στο φάρμακο:** Η Ελλάδα πρέπει να ενισχύσει ουσιαστικά τη δημόσια φαρμακευτική χρηματοδότηση, ώστε να καλύπτει τις πραγματικές ανάγκες του ελληνικού πληθυσμού.
- **Ολοκλήρωση και υλοποίηση** όλων των εξαγγελθέντων μεταρρυθμίσεων, για έλεγχο της συνταγογράφησης και αποτελεσματική διαχείριση των πόρων, μέσω της αξιοποίησης σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων.
- **Ενίσχυση των κινήτρων για επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη:** Η Πολι-

“**Η Ελλάδα διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα: υψηλού επιπέδου επιστημονικό προσωπικό, αξιόλογα νοσοκομεία και γεωγραφική θέση που μπορεί να λειτουργήσει ως πύλη για διεθνείς συνεργασίες**

τεία οφείλει να θεσπίσει πρόσθετα και στοχευμένα κίνητρα, ώστε η χώρα να καταστεί ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις σε κλινικές μελέτες, οι οποίες αποφέρουν σημαντικά οφέλη για τους ασθενείς, το σύστημα υγείας και την εθνική οικονομία.

Οι δυο πρώτοι πυλώνες καλύπτονται με μια μόνο κίνηση: θέσπιση ρήτρας συνυπευθυνότητας για την υπέρβαση της προκαθορισμένης δαπάνης, όπως αντίστοιχα έχει εφαρμοστεί σε άλλες χώρες, π.χ. Κύπρος, Βέλγιο, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο κ.λπ.

Εάν επιδιώκουμε ένα πραγματικά βιώσιμο φαρμακευτικό σύστημα και, κυρίως, την έγκαιρη και καθολική πρόσβαση όλων των Ελλήνων ασθενών στις θεραπείες που έχουν ανάγκη, απαιτείται η δέσμευση της Πολιτείας σε ένα τριετές πρόγραμμα με διαφάνεια, προβλεψιμότητα και συνυπευθυνότητα φαρμακοβιομηχανίας και Πολιτείας. Ένα τέτοιο πλαίσιο θα επιτρέψει στις φαρμακευτικές εταιρείες να προγραμματίσουν και να επενδύσουν στη χώρα μας, διασφαλίζοντας ότι οι Έλληνες πολίτες θα έχουν πρόσβαση στη θεραπεία που χρειάζονται, τη στιγμή που τη χρειάζονται.

### 3. « ΕΥΘΥΝΗ ΜΑΣ Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ »

Μέσο: . . . . . ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 12/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 12/06/2026

Σελίδα: . . . . . 13



# «Ευθύνη μας η πρόσβαση των ασθενών σε βασικές θεραπείες»

Η αντιπαράθεση του Άδωνη Γεωργιάδη με τον ΣΦΕΕ για τη διαθεσιμότητα των νέων φαρμάκων

ΡΕΠΟΡΤΑΖ  
Βασίλης Βενιζέλος

**Ο**ι αντίθετες απόψεις σε σχέση με τη διαθεσιμότητα των νέων, καινοτόμων φαρμάκων στη χώρα μας και η συνακόλουθη πρόσβαση των ασθενών στις νέες θεραπείες, η βιωσιμότητα της φαρμακευτικής δαπάνης και το μέλλον του μηχανισμού των υποχρεωτικών επιστροφών (clawback) βρέθηκαν στο επίκεντρο της συζήτησης μεταξύ του υπουργού Υγείας, Άδωνη Γεωργιάδη, και του προέδρου του Συνδέσμου Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (ΣΦΕΕ), Ολύμπιου Παπαδημητρίου, στο πλαίσιο του 3ου ΣΦΕΕ Summit.

Ο Άδωνης Γεωργιάδης υποστήριξε ότι το clawback αποτελεί έκφραση των δημοσιονομικών ορίων που θέτει το κράτος στη φαρμακευτική δαπάνη, σημειώνοντας ότι η πραγματική πρόκληση προκύπτει από τη ραγδαία αύξηση της χρήσης καινοτόμων και ακριβότερων θεραπειών. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα ανέφερε ότι στα ακριβά αντικαρκινικά φάρμακα η νοσοκομειακή δαπάνη αυξήθηκε κατά 21% από το 2024 στο 2025 και κατά ακόμη 20% το πρώτο τρίμηνο του 2026, καταγράφοντας συνολική αύξηση 40% μέσα σε δύο χρόνια.

#### ΒΟΥΛΗΣΗ

Ο υπουργός επισήμανε ότι σημαντικό μέρος των νέων πόρων που διατέθηκαν τα τελευταία χρόνια κατευθύνθηκε στις καινοτόμες θεραπείες, αποδεικνύοντας, όπως είπε, τη βούληση της κυβέρνησης να στηρίξει την καινοτομία. «Πλέον εγκρίνω 4-5 νέα φάρμακα τον μήνα. Ο κόσμος έχει αλλάξει», ανέφερε προσθέτοντας ότι η Πολιτεία «έχει ευθύ-

νη να διασφαλίζει πρωτίστως την πρόσβαση του συνόλου των ασθενών στις βασικές θεραπείες».

Αναφέρθηκε επίσης στις παρεμβάσεις που έχουν γίνει για τον περιορισμό της υπερκατανάλωσης, ενώ ανακοίνωσε ότι από την 1η Ιουλίου τίθεται σε λειτουργία η ηλεκτρονική συνταγογράφηση στα νοσοκομεία, η οποία θα επιτρέψει την παρακολούθηση της συνταγογραφικής συμπεριφοράς σε πραγματικό χρόνο.

Από τη δική του πλευρά, ο πρόεδρος του ΣΦΕΕ έκανε λόγο για καθυστέρηση, αλλά και πιθανή μείωση, στην είσοδο νέων φαρμάκων, σημειώνοντας ότι «3 στα 5 καινοτόμα φάρμακα οι εταιρείες δεν έχουν σκοπό να τα φέρουν στην Ελλάδα, με ορίζοντα την επόμενη διετία-τριετία».

Πάντως, ο Άδωνης Γεωργιάδης υποστήριξε ότι η Ελλάδα βρίσκεται πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ως προς τη δημόσια φαρμακευτική χρηματοδότηση σε σχέση με το ΑΕΠ, καθώς και ότι η χώρα μας συνεχίζει να προσελκύει επενδύσεις και κλινικές μελέτες.

#### 4. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ Δ.Σ. , ΤΟ ΔΙΑΚΥΒΕΥΜΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΣΤΟΝ ΣΕΒ

Μέσο: . . . . .ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .13/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .13/06/2026

Σελίδα: . . . . .21



### Πραγματοποιούνται την ερχόμενη Τρίτη οι εκλογές του ΣΕΒ

**Οι εκλογές** του ΣΕΒ που θα πραγματοποιηθούν την ερχόμενη Τρίτη μπορεί να μη συνοδεύονται από την ένταση και τον ανταγωνισμό της περυσινής αναμέτρησης, ωστόσο παραμένουν ιδιαίτερα κρίσιμες για τις ισορροπίες στο εσωτερικό του κορυφαίου επιχειρηματικού φορέα της χώρας. Η ανανέωση της θητείας του Σπύρου Θεοδωρόπουλου στην προεδρία θεωρείται δεδομένη, καθώς είναι ο μοναδικός υποψήφιος, όμως οι αλλαγές στη διοικητική πυραμίδα και η μάχη για τις θέσεις του διοικητικού συμβουλίου διαμορφώνουν το πραγματικό ενδιαφέρον των φρετινών αρχαιρεσιών. **Σελ. 24**



# Οι θέσεις στο Δ.Σ., το διακύβευμα των εκλογών της Τρίτης στον ΣΕΒ

Πρόεδρος του Συνδέσμου για την επόμενη διετία παραμένει ο Σπ. Θεοδωρόπουλος

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

**Οι εκλογές** του ΣΕΒ που θα πραγματοποιηθούν την ερχόμενη Τρίτη μπορεί να μη συνοδεύονται από την ένταση και τον ανταγωνισμό της περυσινής αναμέτρησης, ωστόσο παραμένουν ιδιαίτερα κρίσιμες για τις ισορροπίες στο εσωτερικό του κορυφαίου επιχειρηματικού φορέα της χώρας. Η ανανέωση της θητείας του Σπύρου Θεοδωρόπουλου στην προεδρία θεωρείται δεδομένη, καθώς είναι ο μοναδικός υποψήφιος, όμως οι αλλαγές στη διοικητική πυραμίδα και η μάχη για τις θέσεις του διοικητικού συμβουλίου διαμορφώνουν το πραγματικό ενδιαφέρον των φετινών αρχαιρεσιών.

Παρά τα σενάρια που κυκλοφόρησαν μέχρι και την τελευταία ημέρα υποβολής υποψηφιοτήτων για πιθανές εκπλήξεις, δεν προέκυψε δεύτερη υποψηφιότητα για την προεδρία. Έτσι, ο σημερινός πρόεδρος του Συνδέσμου αναμένεται να λάβει νέα διετή εντολή, συνεχίζοντας στο τιμόνι του ΣΕΒ. Το ενδιαφέρον στρέφεται πλέον στις αλλαγές που σηματοδοτεί η νέα σύνθεση της διοίκησης. Η αποχώρηση του Ευτύχη Βασιλάκη από τα όργανα του Συνδέσμου, η προώθηση του διευθύνοντος συμβούλου της Alpha Bank Βασίλη Ψάλτη σε θέση αντιπροέδρου και η αναμέτρηση για τις έδρες των αιρετών μελών του διοικητικού συμβουλίου συνθέτουν το βασικό σκηνικό των εκλογών.

Για τις 14 διαθέσιμες θέσεις



**Η ανανέωση** της θητείας του Σπύρου Θεοδωρόπουλου στην προεδρία θεωρείται δεδομένη, καθώς είναι ο μοναδικός υποψήφιος. Οι αρχαιρεσίες θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης του ΣΕΒ στις 16 Ιουνίου, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

## Ποιοι αποχωρούν από το διοικητικό συμβούλιο, ποιοι έρχονται και ποιοι παραμένουν.

των αιρετών μελών έχουν υποβληθεί 17 υποψηφιότητες, γεγονός που προμηνύει ανταγωνισμό, καθώς τρεις υποψήφιοι δεν θα καταφέρουν να εξασφαλίσουν θέση στο νέο διοικητικό σχήμα που θα καθορίσει την πορεία του Συνδέσμου τα επόμενα δύο χρόνια.

Η σημαντικότερη διαφοροποίηση αφορά την αποχώρηση του Ευτύχη Βασιλάκη, προέδρου της Aegean και επί σειράν ετών αντιπροέδρου του ΣΕΒ. Ο ίδιος

δεν θα συμμετάσχει ούτε ως υποψήφιος για το νέο διοικητικό συμβούλιο, ολοκληρώνοντας μια μακρά παρουσία στα διοικητικά όργανα του Συνδέσμου.

Τη θέση του στην ομάδα των αντιπροέδρων αναμένεται να αναλάβει ο Βασίλης Ψάλτης, ο οποίος μέχρι σήμερα συμμετέχει στο διοικητικό συμβούλιο ως μέλος. Σταθερή παραμένει η παρουσία της Ράνιας Αικατερινάρη και του Ανδρέα Σιάμιστη στις θέσεις των αντιπροέδρων, ενώ η Αλεξάνδρα Παπαλεξοπούλου διατηρεί τη θέση της γενικής γραμματέως και ο Μάρκος Βερέμης εκείνη του ταμία.

Σε αντίθεση με το προεδρείο, όπου οι εκλογές έχουν ουσιαστικά κριθεί λόγω ισάριθμων υποψηφιοτήτων και θέσεων, η αναμέτρηση για τα αιρετά μέλη του διοικητικού συμβουλίου παρου-

σιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Μεταξύ των νέων υποψηφίων που διεκδικούν για πρώτη φορά την είσοδό τους στο ανώτατο διοικητικό όργανο του Συνδέσμου συγκαταλέγονται ο Αχιλλέας Κωνσταντακόπουλος της TEMES, ο Νίκος Λούλης της Loulis Food Ingredients, ο Αλέξανδρος Κικίζας της Μέλισσα Κικίζας, η Ολγα Βαγενά της BIC Βιολέξ και ο Γιώργος Τριανταφύλλου από τον όμιλο Motor Oil.

Απέναντί τους βρίσκονται τα περισσότερα από τα σημερινά μέλη του διοικητικού συμβουλίου που επιδιώκουν την επανεκλογή τους. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται ο Γιώργος Περιστέρης της ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, ο Θεόδωρος Τρύφων της Elpen, ο Αριστοτέλης Παντελιάδης της METRO, ο Μενέλαος Τασόπουλος της Παπουτσάνης, ο Καλλίνικος Καλλίνικος της Goldair και ο Ευάγγελος Χρυσάφης της Metlen. Υποψήφιοι για νέα θητεία είναι επίσης η Πέγκυ Αντωνάκου, ο Γιάννης Καραγιάννης, ο Νίκος Καυκάς, η Φιλίππα Μιχάλη, ο Κυριάκος Σαμπατακάκης και η Νάγια Καλογεράκη. Η μοναδική αποχώρηση από τα σημερινά αιρετά μέλη αφορά τον Πάνο Κυριακόπουλο, ο οποίος δεν θα διεκδικήσει εκ νέου θέση στο διοικητικό συμβούλιο. Οι αρχαιρεσίες θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης του ΣΕΒ στις 16 Ιουνίου, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, με κεντρικό σύνθημα «Παραγωγική Ελλάδα σε μια Ευρώπη που αλλάζει».

## 5. ΠΑΝΩ ΑΠΟ 3,6 ΔΙΣ . ΕΥΡΩ ΤΑ ΧΡΕΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 12/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 12/06/2026

Σελίδα: . . . . . 1



● **Οφειλές Δημοσίου:** Σε επίπεδα άνω των 3,5 δις. ευρώ διατηρούνται οι οφειλές του Δημοσίου προς ιδιώτες. Οι δημόσιοι φορείς αδυνατούν να εκκαθαρίσουν και να εξοφλήσουν εγκαίρως τις υποχρεώσεις τους, παρά το γεγονός ότι δεν έχουν πρόβλημα ρευστότητας. Το 1,5 δις. ευρώ είναι οφειλές των νοσοκομείων προς τους προμηθευτές τους. **Σελ. 22**

## 5. ΠΑΝΩ ΑΠΟ 3,6 ΔΙΣ . ΕΥΡΩ ΤΑ ΧΡΕΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 12/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 12/06/2026

Σελίδα: . . . . . 21



# Το Δημόσιο χρωστάει 3,6 δισ. σε προμηθευτές του

*Τα νοσοκομεία παραμένουν ο «μεγάλος ασθενής»*

**Στα 3,6 δισ.** διαμορφώθηκαν οι οφειλές του Δημοσίου προς προμηθευτές του στα τέλη Απριλίου, ποσό μειωμένο κατά 73 εκατ. σε σύγκριση με τον Μάρτιο. Η αδυναμία του κράτους να πληρώσει εγκαίρως τους προμηθευτές δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας στην αγορά, ενώ αποτελεί μια μό-

νημ υποσημείωση στις εκθέσεις των θεσμών, καθώς ο μηδενισμός των ληξιπρόθεσμων χρεών του Δημοσίου αποτελεί μνημονιακή υποχρέωση. Τα νοσοκομεία οφείλουν 1,468 δισ., ποσό αυξημένο κατά 326% από τα τέλη του 2019, ενώ ακολουθούν οι δήμοι με χρέη 336 εκατ. **Σελ. 22**



# Πάνω από 3,6 δισ. ευρώ τα χρέη του Δημοσίου προς προμηθευτές

*Χειρότερος κακοπληρωτής τα νοσοκομεία, οι οφειλές τους φτάνουν στο 1,4 δισ.*

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

**Σε ιδιαίτερα** υψηλά επίπεδα συνεχίζουν να κινούνται τα ληξιπρόθεσμα χρέη του Δημοσίου, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με μεγάλο ασθενή τα νοσοκομεία. Συγκεκριμένα, στα τέλη Απριλίου τα χρέη των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς τους προμηθευτές του Δημοσίου καθώς και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρου διαμορφώθηκαν στο ποσό των 3,65 δισ. ευρώ, μειωμένο κατά 73 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα Μάρτιο.

Η αδυναμία του κράτους να πληρώσει εγκαίρως τους προμηθευτές δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας στην αγορά, ενώ οι μεταμνημονιακές δεσμεύσεις για μηδενισμό των ληξιπρόθεσμων χρεών παραμένουν και στις περιοδικές εκθέσεις τις οποίες εκδίδουν οι θεσμοί.

Σημειώνεται ότι με πρόσφατη εγκύκλιό του ο υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Θάνος Πετραλιάς καλεί νοσοκομεία, ΝΠΙΔ, οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και ΟΤΑ να προχωρήσουν χωρίς καθυστερήσεις στην αποπληρωμή των χρεών τους. Για όσους δεν συμμορφωθούν, δηλαδή για όσους συνεχίζουν να είναι ασυνεπείς στις υποχρεώσεις, θα υπάρχουν μέτρα, όπως η ένταξή τους σε καθεστώς στενής εποπτείας. Όσοι εξακολουθήσουν να καθυστερούν τις πληρωμές τους θα βρεθούν αντιμέτωποι ακόμη και με τη δημοσιοποίηση των στοιχείων τους σε τακτική βάση, ως μέτρο πίεσης για τη συμμόρφωση.

Τα μέτρα προσώρας δεν φαίνεται να αποδίδουν και αυτό που μένει να διαπιστωθεί είναι εάν θα δημοσιοποιηθούν τα στοιχεία των φορέων εκείνων που συνεχίζουν να μην είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους απέναντι στην αγορά.

Τα στοιχεία Απριλίου δείχνουν ότι τα χρέη προς τους προμηθευτές ανέρχονται σε 2,920 δισ. ευρώ, όταν στα τέλη Δεκεμβρίου του 2025 ήταν στα 2,57 δισ. ευρώ. Εάν προστεθούν και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρου ύψους 737 εκατ. ευρώ (από 708 εκατ. ευρώ τον Οκτώβριο), τότε ο συνολικός λογαριασμός φθάνει στα 3,65 δισ. ευρώ.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των χρεών προέρχεται από τον



**Τα χρέη** των νοσοκομείων προς τους προμηθευτές έχουν εκτιναχθεί κατά 326% σε σχέση με το 2019. Σημειώνεται ότι με πρόσφατη εγκύκλιό του ο υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Θάνος Πετραλιάς προειδοποιεί τους φορείς που δεν είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους με δημοσιοποίηση των στοιχείων τους σε τακτική βάση, ως μέτρο πίεσης για τη συμμόρφωσή τους.

## Η αδυναμία του κράτους να πληρώσει εγκαίρως δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας στην αγορά.

κόρο της Υγείας. Συγκεκριμένα, τα νοσοκομεία οφείλουν 1,468 δισ. ευρώ, ποσό αυξημένο κατά 326% σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2019. Η πορεία των χρεών που έχουν συσσωρευτεί τα νοσοκομεία τα τελευταία χρόνια είναι ενδεικτική της πίεσης στο σύστημα υγείας. Από 344 εκατ. ευρώ τον Δεκέμβριο του 2019, πριν από την πανδημία, αυξήθηκαν στα 502 εκατ. ευρώ το 2020, στα 606 εκατ. ευρώ το 2021, στα 907 εκατ. ευρώ το 2022 και στο 1,319 δισ. ευρώ το 2023. Στο τέλος του 2024 είχαν υποχωρήσει στο 1,164 δισ. ευρώ, ωστόσο το 2025 επανήλθαν

σε ανοδική τροχιά φτάνοντας στο 1,397 δισ. ευρώ. Αύξηση καταγράφεται και στα ληξιπρόθεσμα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Από 308 εκατ. που ήταν τον Μάρτιο, έφθασαν στα 336 εκατ. ευρώ τον Απρίλιο. Τα χρέη των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ), από τα 668 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο, αυξήθηκαν στα 730 εκατ. ευρώ.

Τα ληξιπρόθεσμα χρέη των υποργείων μειώθηκαν τον Απρίλιο σε σχέση με τον Μάρτιο κατά 16 εκατ. ευρώ και ανέρχονται σε 183 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσό, ύψους 163 εκατ. ευρώ, αφορά εκκρεμείς πληρωμές στο πλαίσιο του ΠΙΔΕ, οι οποίες είναι αυξημένες κατά 53,7% σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2025.

Οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων περιορίστηκαν ελαφρώς από τα 766 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο στα 737 εκατ. ευρώ. Από τα 737 εκατ. ευρώ, τα 371 εκατ. αφορούν εκκρεμείς επιστρο-

φές άνω των 90 ημερών, εκ των οποίων όμως τα 191 εκατ. ευρώ δεν τα διεκδικεί κανείς. Το ποσό αυτό, όπως τονίζεται, δεν μπορεί να αποπληρωθεί λόγω εξωγενών παραγόντων (μη ανταπόκριση δικαιούχου ή μη προσκόμιση δικαιολογητικών). Ουσιαστικά το ληξιπρόθεσμο ποσό που είναι άνω των 90 ημερών ανέρχεται στα 179 εκατ. ευρώ. Επίσης, υπάρχουν σε εκκρεμότητα ακόμα 366 εκατ. ευρώ που δεν θεωρούνται ληξιπρόθεσμα, αφού δεν έχει παρέλθει το διάστημα των 90 ημερών από την ημερομηνία έκδοσης του Ατομικού Φύλλου Εκπτώσεων (ΑΦΕΚ). Από το συνολικό ποσό των εκκρεμών επιστροφών, τα 161 εκατ. ευρώ αφορούν άμεσους φόρους και συγκεκριμένα επιστροφές φόρου εισοδήματος, 467 εκατ. ευρώ έμμεσους φόρους, ως επί το πλείστον ΦΠΑ, 5 εκατ. ευρώ διάφορους άλλους φόρους και 104 εκατ. ευρώ μη φορολογικά έσοδα.

## 1. ΣΤΟ 80,7 % ΤΟ CLAWBACK ΓΙΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ

Μέσο: . . . . . ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 16/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 16/06/2026

Σελίδα: . . . . . 12



# ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ | ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ

✦ Ο κ. Απ. Τζιτζικώστας επανέλαβε τον στόχο για την απευθείας αεροπορική σύνδεση της Θεσσαλονίκης με τις ΗΠΑ

## Στο 80,7% το clawback για νοσοκομειακά φάρμακα

Η Ελλάδα αρνητικός «πρωταθλητής» της Ευρώπης

**Νέο αρνητικό ρεκόρ κατέγραψε το clawback των φαρμακευτικών φτάνοντας το 80,7% στα νοσοκομειακά φάρμακα, απειλώντας ουσιαστικά την είσοδο νέων καινοτόμων φαρμάκων στην Ελλάδα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους ασθενείς.**

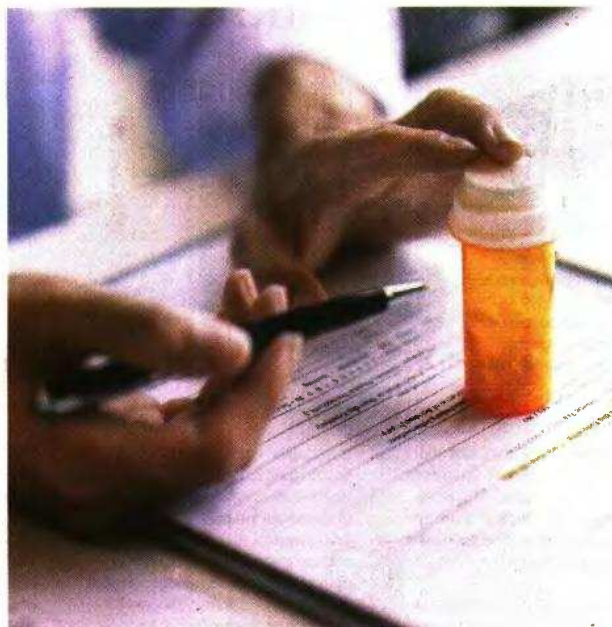
Της Ανθής Αγγελοπούλου  
a.angelopoulou@nafitemporiki.gr

**ΜΠΡΟΣΤΑ** σε μια άσχημη έκπληξη ήρθαν οι φαρμακευτικές όταν έλαβαν τα νέα σημειώματα για το clawback του α' εξαμήνου του 2025, καθώς αυτό έφτασε το 80,7%, σημειώνοντας περαιτέρω αύξηση σε σύγκριση με το α' εξάμηνο του 2024 που είχε φτάσει μεσοσταθμικά το 75,5% στα νοσοκομειακά φάρμακα άνω των 30 ευρώ και καταρρίπτοντας τις υποσχέσεις του υπουργού Υγείας Αδώνιδος Γεωργιάδη για περαιτέρω μείωση του ποσοστού αυτού.

Ο Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος - ΣΦΕΕ και το PhARMA Innovation Forum - PIF εκφράζουν την έντονη ανησυχία τους για την οριακή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει το σύστημα αποζημίωσης των νοσοκομειακών φαρμάκων στην Ελλάδα.

Τα στοιχεία του α' εξαμήνου του 2025 αποτυπώνουν, όπως λένε, μια συνθήκη χωρίς προηγούμενο, καθώς το clawback στα νοσοκομειακά φάρμακα ανήλθε στο 80,7%, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τις παλαιότερες κυβερνητικές δεσμεύσεις για σταδιακή μείωση του εν λόγω μηχανισμού, οι οποίες είχαν καλλιεργήσει προσδοκίες ανάλογες με τη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Σύμφωνα με τους ίδιους, για κάθε 10 καινοτόμα φάρμακα που χρειάζονται οι Έλληνες ασθενείς, το κράτος χρηματοδοτεί λιγότερα από 2.

Η φαρμακευτική δαπάνη και η δημόσια χρηματοδότηση είναι το μεγάλο αγκάθι από την περίοδο της οικονομικής κρίσης μέχρι σήμερα. Όπως ανέφερε πρόσφατα ο πρόεδρος της ΕΛΕΜΑ & Government & Industrial Relations Director της Pharmaserv Lilly, Χρήστος



■ **ΣΦΕΕ και PIF απευθύνουν ανοιχτή πρόσκληση προς τη υπουργεία Υγείας και Οικονομικών για άμεση, θεσμική συνάντηση.**

Μαρτάκος, η ανάγκη της χώρας για φαρμακευτική δαπάνη είναι διαφορετική για κάθε πλευρά, καθώς η φαρμακοβιομηχανία μιλάει για 9 δισ. ευρώ γιατί τόσα πληρώνει, ενώ η πολιτεία για 3 δισ. ευρώ γιατί τόσα μπορεί να βάλει.

### 4% στο Βέλγιο

Πάντως, σύμφωνα με τα στοιχεία, στον ευρωπαϊκό χάρτη των υποχρεωτικών επιστροφών η χώρα μας αναδεικνύεται αρνητικός πρωταθλητής. Στο Βέλγιο, για παράδειγμα, έχουν το μοντέλο δυναμικού προϋπολογισμού στο φάρμακο και σε περίπτωση υπέρβασης το clawback είναι 4%.

Στη Γαλλία υπάρχει μεταβλητή συνεισφορά και το 2023 έφτασε στο 6,6%, το ίδιο και στο Ηνωμένο Βασίλειο που το 2023 ανήλθε στο 26,5%. Στην Ιταλία το πλάφον δαπανών για το φάρμακο το 2024

ανήλθε στο 15,3% των δαπανών της υγείας, ενώ στην Πολωνία το πλάφον δαπανών για το φάρμακο έφτασε το 16,5%. Στη Ρουμανία το clawback κυμαίνεται από 15% έως 25%, κάνοντας όμως θετικά βήματα εξορθολογισμού του. Τέλος, στην Κύπρο οι επιστροφές επιμερίζονται ως εξής: 5% πληρώνει το κράτος και 3% η φαρμακοβιομηχανία.

Ωστόσο, κάποιες ευρωπαϊκές χώρες αρχίζουν να αυξάνουν το clawback, αλλά και πάλι δεν φτάνουν την Ελλάδα. Για παράδειγμα, το υπουργείο Υγείας στη Γερμανία συνέστησε προ ημερών μια αύξηση από 7% σε 14% για το 2027, ενώ το πάγωμα των τιμών που ισχύει από το 2010 στη χώρα θα παραταθεί.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί σύμπραξη μεταξύ πολιτείας και φαρμακευτικού κλάδου, γι' αυτό ΣΦΕΕ και PIF απευθύνουν ανοιχτή πρόσκληση προς τα υπουργεία Υγείας και Οικονομικών για άμεση, θεσμική συνάντηση και ουσιαστικό, ειλικρινή διάλογο, με στόχο τη συνδιαμόρφωση ενός βιώσιμου, προβλέψιμου και δίκαιου συστήματος φαρμακευτικής δαπάνης.

βιβλ: 257405271

ΣΦΕΕ και PIF εκφράζουν την έντονη ανησυχία τους για την οριακή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει το σύστημα αποζημίωσης των νοσοκομειακών φαρμάκων στην Ελλάδα.



## Ο διμέτωπος του Μητσοτάκη



Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης με τον νέο γραμματέα της Ν.Δ. Κωνσταντίνο Κυρανάκη στη συνεδρίαση της Πολιτικής Επιτροπής



# ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ «ΜΙΑΣ ΚΑΛΠΗΣ»

Αν και ο Κυριάκος Μητσοτάκης απορρίπτει τις πρόωπες εκλογές, η Νέα Δημοκρατία μπήκε σε φουλ προεκλογική ετοιμότητα - βασικός αντίπαλος θεωρείται ο Αλέξης Τσίπρας, αλλά αναμένεται «σκληρό ροκ» με τον Αντώνη Σαμαρά, στην περίπτωση που ο πρώην πρωθυπουργός αποφασίσει να κάνει δικό του κόμμα - Στόχος η επανασυμπείρωση των παραδοσιακών ψηφοφόρων της Ν.Δ.



Του Γιώργου Ευγενιðν [g.evgenidis@yahoo.gr](mailto:g.evgenidis@yahoo.gr)

**Ο** Κυριάκος Μητσοτάκης αντιλαμβάνεται τη διαδρομή μέχρι την ώρα που θα σπυθούν οι κάλπες ως μαραθώνιο, μια και επιστημάνει παγίως και μονότονα ότι θα γίνουν την άνοιξη του 2027, παρά τις εισηγήσεις και τα σενάρια για φθινοπορινή έκκληση. Καθώς αθλείται τακτικά, όμως, γνωρίζει ότι τα πρώτα χιλιόμετρα σε μια διαδρομή μετρούν. Το προεκλογικό τέμπο μπορεί να είναι και καθοριστικό για την τελική έκβαση της κούρσας και ο πρωθυπουργός έχει πλέον μετρίσιμη εμπειρία στο πώς διαχειρίζεται μια τέτοια... δρομική στρατηγική. Γι' αυτό και από νωρίς έθεσε τη Ν.Δ. σε απόλυτη εκλογική ετοιμότητα, ορίζοντας γραμματέα τον **Κωνσταντίνο**

**Κυρανάκη**, με απόλυτη προτεραιότητα να ανεβάσει ταχύτητα στον κομματικό οργανισμό και να ενεργοποιήσει κυρίως ανθρώπους που μπορεί να έχουν απομακρυνθεί από το κόμμα. Ο κ. Μητσοτάκης βεβαίως δεν τρέχει μόνος προς τη γραμμή του τερματισμού και φαίνεται ήδη να επιλέγει ως αντίπαλο τον **Αλέξη Τσίπρα**, για τον οποίο είπε στην πρόσφατη συνέντευξη που έδωσε στον ANTI ότι ο λαός του πήρε τρεις φορές το δίπλωμα οδήγησης, εντούτοις αυτός προσπαθεί να επιστρέψει με καινούριο αυτοκίνητο. Έχει επίσης και να διαχειριστεί την προοπτική ενός κόμματος Σαμαρά, που σιωπηρά μπορεί να έχει την υποστήριξη του έτερου πρώην πρωθυπουργού **Κώστα Καραμανλή**, ο οποίος επίσης είναι ψυχικά αποστασιοποιημένος από τις εκλογές του κ. Μητσοτάκη.

Όπως ομολογούν κυβερνητικά στελέχη, ο δρόμος προς την τρίτη τετραετία είναι ανηφορικός, η μάχη όμως θα δοθεί με αιδώσεις. Είναι δεδομένο ότι το σκληρό κατακερματισμό στην αντιπολίτευση λειτουργεί ουσιωματικά για τη Ν.Δ., με τον κ. Μητσοτάκη να επενδύει στη διαμόρφωση ενός προγράμματος διακυβέρνησης που θα αφορά τους βασικούς άξονες που απασχολούν τους πολίτες.

### Σκληρή μάχη

Την ευθύνη διαμόρφωσης αυτού θα έχει ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης **Κωστής Χατζηδάκης** μαζί με ομάδα ειδικών, ενώ ο κ. Μητσοτάκης περιγράφει ήδη τους πρώτους θεματικούς άξονες μιλώντας στην Πολιτική Επιτροπή της Ν.Δ.: ενίσχυση των εισοδημάτων, ισχυρή Ελλάδα με αποτρεπτικά ισχύ και θεσμικές μεταρρυθμίσεις, με

παραμβάσεις για τα κακώς κείμενα του κράτους. Μια τέτοια υπόθεση ήρθε και πάλι αυτή την εβδομάδα να απασχολήσει την κυβέρνηση με αφορμή το κύκλωμα που λυμάνταναν πολεοδομίες της Βόρειας Αττικής και είχε ως αποτέλεσμα την παρτίσιση-απομάκρυνση δύο γενικών γραμματέων υπουργείων, του **Θύμιου Μπακογιάννη** από το Περιβάλλοντος και του **Γιώργου Διδασκάλου** από το Πολιτισμού. Ο κ. Μητσοτάκης, πάντως, αντίεπει ότι η Ν.Δ. δίνει αυτή τη μάχη ήδη πριν από την αποκάλυψη της επιμέρους υπόθεσης, καθώς έχει αποφασίσει τη συναίρεση των Πολεοδομιών με το Κτηματολόγιο, προκειμένου να απομακρυνθούν από τους δήμιους και να σπάσει το απόστημα της διαφθοράς.

Πέρα από τους βασικούς θεματικούς άξονες του προγράμματος της Ν.Δ.



## Ο διμέτωπος του Μητσοτάκη

# Ποιοι παίρνουν θέση στα ψηφοδέλτια

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 4

που θα προσδιοριστούν επικριβώς το επόμενο διάστημα, ο κ. Μητσοτάκης όλο και πιο συστηματικά θα επικρατεί συσπείρωση ψηφοφόρων μέσω της αναφοράς στη στρατηγική της μιας κάλπης. Το επιχείρημα του πρωθυπουργού είναι ότι δεν υπάρχουν δεύτερες και τρίτες εκλογές, αντισταθμισμένοι όπ και οι πολίτες δεν θέλουν περιπέτειες. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να συσθούν επαναληπτικές κάλπες, σε περίπτωση μη αυτοδυναμίας και αδυναμίας συνεννόησης. Ο κ. Μητσοτάκης, όμως, δεν θα το προδιαγράψει, με σαφή διάθεση να ξεκρίσει τη χαλαρή ψήφο ή την ψήφο διαμετρησίας και να ζητήσει από τους πολίτες να προτάξουν τη μεγάλη εκκρόνη και να στηρίξουν το μόνο κόμμα που έχει οξέδιο διακυβέρνησης και «σταθερό χέρι στο τιμόνι», σε μια περίοδο διαρκών αναστάξεων. Και όλα αυτά απέναντι σε μια αντιπολίτευση, την οποία ο κ. Μητσοτάκης περιέγραψε από το βήμα της Πολιτικής Επιτροπής ως «κομμοκρατική βλαβή», με μόνο στόχο να πέσει ο ίδιος. «Πλαστογράφοι της ελπίδας και τυμβωρικοί του θημού γίνονται ένα για να ενισχύουν με όποιον ποσόν τον θησασία και πατριωτισμό με το κλό», είπε σε υψηλούς τόνους ο πρωθυπουργός δείχνοντας τις διαθέσεις του έναντι παλαιών και νέων κομμάτων που μπαίνουν στην κόνιτρα.

### Περιοδείες

Ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης βεβαίως γνωρίζει ότι στην πορεία προς τις εκλογές θα χρειαστεί να βγει αρκετά στον δρόμο, κάτι που ξεκίνησε ήδη από το Σάββατο. Επισκεφθηκε τη Ρόδο, όπου βρέθηκε στο νοσοκομείο του νησιού, προήδρευσε σύσκεψης με φορείς του τουρισμού, ενώ μίλησε και σε πολίτες. Την Τρίτη ο κ. Μητσοτάκης θα βρεθεί στη Δυτική Αττική, αφού δώσει το «παρόν» στις υπογραφές που θα πέσουν για τη σύμβαση που αφορά τον τριπλό κόμβο του Σκαρφαλαγκά με ανάδοχο σχήμα την κοινοπραξία ΜΕΤΚΑ - Δομική Κρήτης. Παράλληλα ενισχύεται και το επικοινωνιακό επίτευξο του Μεγάλου Μαξίμου, όπου τακτικά πλέον γίνεται ανάληψη ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει ο υπουργός Εσωτερικών και «εκλογολόγος» **Θεόδωρος Λιβάνιος**, αναμένεται να ενεργοποιηθεί εκ νέου ο **Σταν Γκρίνμπεργκ**, ενώ παράλληλα αναμένεται να συμμετέχει ενεργότερα στον σχεδιασμό και ο έμπειρος επικοινωνιολόγος **Θωμάς Βαρβιτσιώτης** που είχε πρόσφατα συνάντηση με τον πρωθυπουργό.

### Βολές στον Σαμαρά

Στον δρόμο προς τις κάλπες, ο κ. Μητσοτάκης θα κληθεί να διαχειριστεί

παράλληλα και την προοπτική δημιουργίας κόμματος από τον κ. Σαμαρά. Με όξονα το γραφείο του στη Δημοκρίτου, ο κ. Σαμαράς είναι σε επικοινωνία με μια σειρά στελεχών ανά την Ελλάδα, ενώ ήδη πρόν βουλευτές και υπουργοί λειτουργούν ως «recruiters» υποψηφίων σε περιοχές που γνωρίζουν. Το στενό επίτευξο του κ. Σαμαρά είναι ήδη διαμορφωμένο με πρόσωπα που γνωρίζει εδώ και δεκαετίες και διαδρα-

ματίζουν ρόλο τόσο επί ημερών του στην προεδρία της Ν.Δ. όσο και στο Μέγαρο Μαξίμου, ενώ οι συζητήσεις για τα ψηφοδέλτια του κόμματός του είναι προχωρημένες. Το μόνο που απομένει είναι ο χρόνος ανακοίνωσης του νέου εγχειρήματος.



Κεντρικό ρόλο στο εκλογικό επίτευξο της κυβέρνησης διαδραματίζει ο υπουργός Εσωτερικών **Θεόδωρος Λιβάνιος**. Παράλληλα αναμένεται να ενεργοποιηθεί εκ νέου ο **Σταν Γκρίνμπεργκ**, ενώ πιο ενεργή συμμετοχή στον σχεδιασμό θα έχει και ο έμπειρος επικοινωνιολόγος **Θωμάς Βαρβιτσιώτης**

ματίζουν ρόλο τόσο επί ημερών του στην προεδρία της Ν.Δ. όσο και στο Μέγαρο Μαξίμου, ενώ οι συζητήσεις για τα ψηφοδέλτια του κόμματός του είναι προχωρημένες. Το μόνο που απομένει είναι ο χρόνος ανακοίνωσης του νέου εγχειρήματος.

Από το βήμα του ΑΝΤ1, πάντως ο κ. Μητσοτάκης άφησε κατά μέρος τις... αβρόττες με τον πρόν πρωθυπουργό παρά το μάλλον μείλιξο ύψος του. «Δεν μπορώ να διανοηθώ ότι θα κάνει κάτι που θα ζημιώσει την παράταξη που τον έδωσε δεύτερη ευκαιρία και τον έκανε πρωθυπουργό», είπε με νόημα ο κ. Μητσοτάκης, υπενθυμίζοντας τα γεγονότα του 1993. «Εύχομαι ότι θα ηττηανώσει η λογική και θα αντιληφθεί ότι είναι κακό και για την ιστορησμία του να κάνει ζημιώ στην παράταξη», πρόσθεσε... φαρμακερά ο κ. Μητσοτάκης.

Σε κάθε περίπτωση, ο νέος γραμματέας της Ν.Δ. Κ. Κυρανάκης έχει πάρει «φύλλο πορείας» να γυρίσει την Ελλάδα, ενώ ήδη ξεκίνησαν οι πολιτικές ακαδημίες επιμόρφωσης στελεχών της Ν.Δ. από τη Θεσσαλονίκη, όπως και οι

στοις ελεύθερους επαγγελματίες και την αγορά εν γένει.

### Οι «γαλάζιοι» υποψήφιοι

Στον πυρήνα της αποστολής του κ. Κυρανάκη περιλαμβάνεται και η οριστικοποίηση ονομάτων στα «γαλάζια» ψηφοδέλτια, ενώ αναμένονται 50 ονόματα ίσως και ως το τέλος του μήνα. Ήδη, την περασμένη Πέμπτη ανακοινώθηκαν οι προαποφασισμένες κάθοδοι του υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης **Δημήτρη Παπαστεργίου** στα Τρίκαλα, της εκπροσώπου της Ν.Δ. **Αλεξάνδρας Σζοούκου** στην Α' Αθηνών και του υφυπουργού Παιδείας **Νίκου Παπαϊωάννου** στην Α' Θεσσαλονίκης. Για την Α' Θεσσαλονίκης «κλειδώνει» και ο υφυπουργός Υποδομών **Νίκος Ταχιάς**, ενώ η **Βούλα Πατουλίδου** που είχε συνάντηση με τον κ. Μητσοτάκη μέσα στην εβδομάδα ηγείται προς τη Β' Θεσσαλονίκης, αν και δέχθηκε κρούση και από τον κ. Σαμαρά. Στον Βόρειο Τομέα της Β' Αθηνών αναμένεται να πολιτευτεί ο πρόν υπουργός **Θεόδωρος Σκυλακάκης**, ενώ στην Α'

Αθηνών θα είναι υποψήφιος εκ νέου ο εκπρόσωπος Τύπου του υπουργείου Οικονομικών **Όμηρος Τούπαιλος**. Πρεμέρα στον Δυτικό Τομέα της Β' Αθηνών με εκδίωξο κάνει τη Δευτέρα 22/6 ο στενός πολιτικός φίλος του **Αδωνη Γεωργιάδη Μπάμπης Καραθάνας**, ενώ ο βουλευτής Επικρατείας **Γιώργος Σιαμάτης** θα πολιτευτεί στην Κορινθία. Στη Β' Πειραιώς θα είναι υποψήφιος η **Ράλλια Τραγάκη**, κόρη του **Γιάννη Τραγάκη**, ενώ ακούγονται τα ονόματα του αστυνομικού συνδικαλιστή **Γρηγόρη Γερακαράκου** και του φωτογράφου **Δημήτρη Σκουλού**.

Για την Εύβοια ακούγεται εκ νέου το όνομα της δικηγόρου **Σοφίας Νικολάου**, ενώ κινείται και ο προερχόμενος από την ΟΝΝΕΔ **Απόστολος Σπανός**. Για τη Βοιωτία συζητείται η κάθοδος του **Θανάση Μπασιάκου**, γιου του πρόν υπουργού **Βαγγέλη Μπασιάκου**, ενώ για την Αργολίδα παίζει το όνομα του δικηγόρου **Ζώνη Σταυρούπολου**. Στην Κέρκυρα ακούγεται το όνομα της πρόν δημάρχου Κεντρικής Κέρκυρας **Μερόπης Ύδραίου**, στον Εβρο θα πολιτευτεί η συντονίστρια του γραφείου Θεσσαλονίκης του πρωθυπουργού **Ελενα Σζούκου**, ενώ για την Αιτωλοακαρνανία κινείται και ο δήμαρχος Αγρινίου **Γιώργος Παπαναστασίου**.

### Στελέχη της Αυτοδιοίκησης

Ευρύτερα υπάρχει μια σειρά στελεχών της Αυτοδιοίκησης που ενδιαφέρονται και το 2027 δεν αναμένεται να μπει μπλόκο στους αντιπεριφερειάρχες, όπως το 2023. Υπό αυτό το πρίσμα, για την Αχαΐα μπορεί να ενδιαφερθούν οι αντιπεριφερειάρχες **Φωκίων Ζαΐμης** και **Ανα Μαστοράκου** και για την Ηλεία ο **Νίκος Κοροβέσης**. Ομοίως στη Βοιωτία μπορεί να κληθεί η **Φανή Παπαθωμά**, ενώ για τις Σέρρες παίζει το όνομα του αντιπεριφερειάρχη Κεντρικής Μακεδονίας **Παναγιώτη Σπυρούπολου**, αλλά και αυτό του πρόν δημάρχου **Αλέξανδρου Χρυσοθή**.

Για το ψηφοδέλτιο Επικρατείας της Ν.Δ. ακούγεται έντονα ο **Μαργαρίτης Σχοινιάς** που εκτιμάται ότι θα έχει και ρόλο στην προελογικό καμπαίνια της Ν.Δ., ενώ παρόμοια μπορεί να είναι και η πορεία του **Θεόδωρου Ρουσόπουλου** που ανέλαβε και έφερε εις πέρας με επιτυχία το συνέδριο της Ν.Δ. Εξωκορηστική είναι και η περίπτωση του **Νικήτα Κακλαμάνη**, καθώς θεωρούνται δεδομένο ότι θα μετακομίσει στο Επικρατείας, όπως ο κ. Μητσοτάκης μπορεί να εκτιμάσει -σε συνεννόηση με τον πρόεδρο της Βουλής- ότι το ψηφοδέλτιο της Α' Αθηνών δεν «παιρνει» αποδυνάμωση, από τη στιγμή που και ο **Κώστας Μπακογιάννης** θα διεκδικήσει δεύτερη θητεία στον Δήμο Αθηναίων.

**Είναι διδωμένο στη τοπική κατακερματισμού στην αντιπολίτευση λειτουργεί συσπείρωτικά για τη Ν.Δ., με τον κ. Μητσοτάκη να επενδύει στη διαμόρφωση ενός προγράμματος διακυβέρνησης που θα αφορά τους βασικούς άξονες που απασχολούν τους πολίτες**

## 8. ΥΨΗΛΗ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΑΡΤΑ

Μέσο: . . . . . ΤΟ ΒΗΜΑ ΚΥΡΙΑΚΗΣ\_ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 14/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 14/06/2026

Σελίδα: . . . . . 1



### ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

## Υψηλή παραβατικότητα παρά την ψηφιακή κάρτα

Η ψηφιακή κάρτα επεκτείνεται, αλλά η παραβατικότητα παραμένει σε υψηλά επίπεδα στην αγορά εργασίας. Την ώρα που η ψηφιακή κάρτα καλύπτει πάνω από 2,5 εκατομμύρια εργαζομένους και βρίσκεται ένα βήμα πριν από την καθολική εφαρμογή της, οι παραβάσεις εξακολουθούν να καταγράφουν υψηλά ποσοστά. Η εικόνα που καταγράφει η Επιθεώρηση Εργασίας δείχνει παραβατικότητα σε υψηλά ποσοστά και επιβλήθηκαν πρόστιμα που έφθασαν τα 54 εκατ. ευρώ. Σ. 2



## νομία

**ΟΤ**

# Η e-κάρτα επεκτείνεται, η παραβατικότητα ανθεί...

Υψηλά ποσοστά απόκρισης πραγματικού χρόνου εργασίας, αδήλωτες υπερωρίες, μη καταβολή δεδουλευμένων και αδήλωτη εργασία αποκαλύπτουν οι έλεγχοι – Οι κλάδοι-πρωταθλητές στις παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας

Του Κώστα Παπαδή

**Η** ψηφιακή κάρτα επεκτείνεται αλλά η παραβατικότητα παραμένει σε υψηλά επίπεδα στην αγορά εργασίας. Την ώρα που η ψηφιακή κάρτα καλύπτει πάνω από 2,5 εκατομμύρια εργαζομένους και βρίσκεται ένα βήμα πριν από την καθολική εφαρμογή της, οι παραβάσεις – κυρίως – στη αποτύπωση του ωραρίου εργασίας, αλλά και στην αδήλωτη εργασία εξακολουθούν να καταγράφουν υψηλά ποσοστά. Η εικόνα που καταγράφει η Επιθεώρηση Εργασίας δείχνει παραβατικότητα σε υψηλά ποσοστά, και επιβλήθηκαν πρόστιμα που έφθασαν τα 54 εκατομμύρια ευρώ. Οι παραβάσεις, παρά τις διαφορετικές τους μορφές, συγχλίνουν στην ίδια πρακτική, δηλαδή την απόκριση πραγματικού χρόνου εργασίας και του αντίστοιχου εργασιακού κόστους. Οι συχνότερες παραβάσεις αφορούσαν την εφαρμογή της Ψηφιακής Κάρτας Εργασίας, με 2.994 καταγεγραμμένες περιπτώσεις. Ακολούθησαν οι παραβάσεις ωραρίου (2.332), η μη καταβολή δεδουλευμένων αποδοχών (1.410) και η αδήλωτη εργασία (1.372).

Στους κλάδους όπου η παραβατικότητα είναι υψηλή ως προς τη χρήση της ψηφιακής κάρτας εργασίας συγκαταλέγονται οι εξής: λιανεμπόριο, σουπερμάρκετ, τράπεζες, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, τουρισμός και ξενοδοχεία, εστίαση, βιομηχανικές μονάδες και Logistics – μεταφορές.

Η αδήλωτη απασχόληση συχνότερα εμφανίζεται στους κλάδους τουρισμός και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, Εστίαση (καφέ, εστιατόρια, μπαρ, κέντρα διασκέδασης), κατασκευές και τεχνικά έργα, επιχειρήσεις καθαρισμού, εταιρείες φύλαξης (security), συνεργεία αυτοκινήτων, πρατήρια καυσίμων και αγροτικές όπως και εποχικές εργασίες.

### Υψηλά επίπεδα

Τα πρώτα στοιχεία για το 2026 δείχνουν ότι η παραβατικότητα διατηρείται σε υψηλά επίπεδα – κοντά στο 27,15% – κατά το πρώτο δίμηνο του έτους. Με άλλα λόγια, μία στις τέσσερις επι-

χειρήσεις παραβιάζουν την εργατική νομοθεσία. Στην κορυφή βρίσκονται σταθερά οι παραβάσεις που σχετίζονται με την ψηφιακή κάρτα εργασίας, γεγονός που υποδηλώνει ότι η εφαρμογή του μέτρου δεν συνοδεύεται πάντα από ορθή χρήση.

Ακολουθούν οι παραβάσεις που σχετίζονται με τη μη καταβολή δεδουλευμένων και επιδομάτων, οι ελλείψεις στους πίνακες προσωπικού – που συχνά υποκρύπτουν αδήλωτες υπερωρίες – καθώς και η αδήλωτη εργασία.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης η παρουσία παραβάσεων που αφορούν άρνηση συνεργασίας με τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, στοιχείο που καταδεικνύει τις δυσκολίες στην επιτόπια εποπτεία.

Η εικόνα διαφοροποιείται ανά κλάδο, με αυξημένη παραβατικότητα να εντοπίζεται σε δραστηριότητες όπως η ιδιωτική

**Β** Αξιοσημείωτη είναι η παρουσία παραβάσεων που αφορούν άρνηση συνεργασίας με τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, στοιχείο που καταδεικνύει τις δυσκολίες στην επιτόπια εποπτεία

### ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΑ (2022-2025)

Ετος	Ελεγχοι	Ποσά προστίμων (σε ευρώ)
2022	65.286	36.003.934
2023	74.031	46.383.750
2024	79.290	51.297.451
2025	82.233	53.913.624

υγεία, οι υπηρεσίες καθαρισμού, οι εταιρείες εύρεσης εργασίας, οι τηλεπικοινωνίες και μια σειρά προσωπικών υπηρεσιών, όπως κομμωτήρια και κέντρα αισθητικής. Πρόκειται για κλάδους στους οποίους η ψηφιακή κάρτα δεν εφαρμοζόταν μέχρι πρότινος.

### Η επέκταση

Ηδη από τις αρχές του Ιουνίου με απόφαση της υπουργού Εργασίας, **Νίκης Κεραμέως**, η ψηφιακή κάρτα εργασίας επεκτείνεται σε νέους κλάδους και σε συνολικά 476.000 επιπλέον εργαζομένους, ανεβάζοντας το σύνολο των απασχολούμενων που έχουν ενταχθεί στο σύστημα της ψηφιακής οργάνωσης του χρόνου εργασίας σε περίπου 2,5 εκατομμύρια.

Σε πρώτη φάση η επέκταση θα εφαρμοστεί πιλοτικά για το χρονικό διάστημα από τις 2 Ιουνίου έως τις 11 Οκτωβρίου 2026. Στη φάση αυτή εντάσσονται οι εξής κλάδοι: δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (νοσοκομεία, θεραπευτικά και διαγνωστικά κέντρα), εξαιρουμένων ιατρών. Δραστηριότητες υποστήριξης της απασχόλησης.

Τηλεπικοινωνίες, επιμέρους κλάδοι υπηρεσιών, όπως κομμωτήρια, κέντρα αισθητικής και καθαριστήρια. Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους, κυρίως υπηρεσίες καθαρισμού.

Ακολουθεί η πιλοτική εφαρμογή από τις 29 Ιουνίου έως τις 15 Νοεμβρίου για τους κλάδους συμβουλευτικές υπηρεσίες, διαφήμιση και λοιπές δραστηριότητες γραφείου. Επισκευές. Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες (logistics). Διαχείριση νερού και λυμάτων. Και τυχερά παίγνια.

### ΡΕΚΟΡ ΕΛΕΓΧΩΝ

Νέο ρεκόρ ελέγχων από την Επιθεώρηση Εργασίας σημειώθηκε κατά το 2025. Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία του προηγούμενου έτους με 82.233 ελέγχους της ανεξάρτητης αρχής – που αποτέλεσαν αριθμό ρεκόρ της τελευταίας τετραετίας – ενώ επιβλήθηκαν 19.093 κιώσεις, περισσότερες από 2.500 μηνύσεις και 587 διακοπές εργασιών.



Αυξάνονται οι έλεγχοι για τον εντοπισμό μεταλλάξεων που ενοχοποιούνται για νεοπλασίες σε στήθος και ωθήκες - Το δίλημμα ακόμη και νέων γυναικών, το «φαινόμενο Τζολί» - Πότε συστήνεται προληπτική μαστεκτομή

## Και αν έχω το «κακό» γονίδιο για καρκίνο του μαστού;

**Η** Μαρία είναι 38 ετών, μητέρα. Διαγνώστηκε πρόσφατα με έναν μικρό όγκο στον μαστό και το οικογενειακό ιατρικό ιστορικό της χτυπάει αμέσως «συναγερμό». Η γιαγιά της είχε καρκίνο μαστού. Η μητέρα της επίσης. Η αδελφή της βρίσκεται ήδη σε θεραπεία για τριπλά αρνητικό καρκίνο μαστού. Πριν ακόμη ολοκληρωθεί η σταδιοποίηση της νόσου, το ερώτημα είναι ξεκάθαρο: Μήπως πίσω από όλα αυτά κρύβεται μια κληρονομική μετάλλαξη;

Λίγες εβδομάδες αργότερα, μια άλλη γυναίκα θα βρεθεί απέναντι από τον γιατρό της. Είναι 42 ετών. Δεν έχει νοσήσει ποτέ από καρκίνο. Δεν έχει κανένα σύμπτωμα. Η αδελφή της όμως βρέθηκε θετική σε μετάλλαξη BRCA1 (καρκινογόνα γονίδια). Το ερώτημα πλέον δεν αφορά εκείνη που νόσησε. Αφορά την ίδια. Θα κάνει τον έλεγχο; Και αν το αποτέλεσμα είναι θετικό, θα αρκείται στην εντατική παρακολούθηση ή θα σκεφτεί το ενδεχόμενο μιας προφυλακτικής αμφοτερόπλευρης μαστεκτομής;

Τα δύο παραπάνω περιστατικά, ως δύο πόλοι ενός σύγχρονου επιστημονικού debate, αποτέλεσαν μεταξύ άλλων αντικείμενο συζήτησης στο τελευταίο συνέδριο της Ελληνικής Χειρουργικής Εταιρείας Μαστού. Μέχρι πριν από λίγα χρόνια τέτοιες συζητήσεις ήταν σπάνιες στην Ελλάδα. Σήμερα όμως οι γονιδιακοί έλεγχοι αυξάνονται, η ενημέρωση γύρω από τα γονίδια BRCA1 και BRCA2 είναι μεγαλύτερη από ποτέ και ολοένα περισσότερες οικογένειες έρχονται αντιμέτωπες με το ίδιο δίλημμα: Τι κάνεις όταν μαθαίνεις ότι ο κίνδυνος βρίσκεται γραμμένος στα γονιδιακά σου;

### Η Ατζελίνα Τζολί και οι νέες οδηγίες

Η αύξηση του ενδιαφέροντος για τον γονιδιακό έλεγχο δεν είναι τυχαία. «Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πραγματικά μια σημαντική αύξηση της διενέργειας γονιδιακών ελέγχων σε ασθενείς με καρκίνο», εξηγεί η παθολόγος ογκολόγος **Ελενα Φούντζηλα** που ασχολείται ερευνητικά με το θέμα. Οπως αναφέρει, η πρόοδος της τεχνολογίας επέτρεψε την αναγνώριση πολλών γονιδίων υψηλού κινδύνου πέρα από τα γνωστά BRCA1 και BRCA2, ενώ πλέον ο γενετικός έλεγχος ενσωματώνεται στις αμερικανικές και ευρωπαϊκές κατευθυντήριες οδηγίες για αρκετούς τύπους καρκίνου. Καθοριστικό ρόλο έπαιξε και η δημόσια εξομολόγηση της αμερικανίδας ηθοποιού **Αντζελίνα Τζολί** το 2013 ότι έφερε μετάλλαξη BRCA1 και επέλεξε προφυλακτικές χειρουργικές επεμβάσεις. «Ο όρος "φαινόμενο Τζολί" χρησιμοποιείται πλέον στην ιατρική βιβλιογραφία και συνδέθηκε με σημαντική αύξηση της ζήτησης για γονιδιακό έλεγχο παγκοσμίως» λέει χαρακτηριστικά η κυρία Φούντζηλα. Μάλιστα στις ΗΠΑ τα στοιχεία δείχνουν αύξηση των περιστατικών καρκίνου σε γυναίκες κάτω των 45 ετών της τάξης του 1,1% ετησίως με αποτέλεσμα νέες γυναίκες ηλικίας 30-35 ετών να αναζητούν συμβουλές και προφυλακτική μαστεκτομή. Οι γυναίκες

αυτές έχουν αυξηθεί σύμφωνα με πληροφορίες κατά 30%.

Παρότι η συζήτηση για τα γονίδια έχει ενταθεί, οι ειδικοί υπενθυμίζουν ότι η πλειονότητα των καρκίνων δεν είναι κληρονομική. «Περίπου το 5%-10% όλων των καρκίνων σχετίζονται με κληρονομικές μεταλλάξεις» εξηγεί η κυρία Φούντζηλα. Το ποσοστό όμως αυξάνεται σημαντικά σε ορισμένες κατηγορίες ασθενών: γυναίκες που εμφανίζουν καρκίνο μαστού σε νεαρή ηλικία, ασθενείς με καρκίνο ωοθηκών, άνδρες με καρκίνο μαστού ή γυναίκες με αμφοτερόπλευρο καρκίνο μαστού. Ο καθηγητής Χειρουργικής του Πανεπιστημίου Αθηνών **Χρήστος Μαρκόπουλος** επισμαίνει ότι ο γενετικός έλεγχος έχει πλέον ενσωματωθεί στην καθημερινή κλινική πρακτική. «Σήμερα δεν εξε-

### Του Γιώργου Σακκά

γόνες μεταλλάξεις στα BRCA1 ή BRCA2 τα ποσοστά εκτοξεύονται. «Ο διά βίου κίνδυνος εμφάνισης καρκίνου μαστού μπορεί να φτάσει το 60%-80%» αναφέρει η κυρία Φούντζηλα. Αντίστοιχα, ο κίνδυνος καρκίνου ωοθηκών αυξάνεται από περίπου 1%-2% στον γενικό πληθυσμό σε 39%-55% για τις γυναίκες με BRCA1 και σε 13%-29% για τις γυναίκες με μετάλλαξη BRCA2. Ακόμη και οι άνδρες δεν μένουν ανεπηρέαστοι.

Τι συμβαίνει όμως όταν μια υγιής γυναίκα βρεθεί θετική σε μετάλλαξη υψηλού κινδύνου; Οι επιλογές είναι δύο. Η πρώτη είναι η εντατική παρακολούθηση με μα-

### 5%-10%

των καρκίνων στον μαστό αποδίδονται σε γονιδιακές μεταλλάξεις.

### 60%-80%

αυξάνεται η πιθανότητα εμφάνισης καρκίνου μαστού σε άτομα τα οποία διαγιγνώσκονται με συγκεκριμένες γονιδιακές μεταλλάξεις.

### 80%

των γυναικών που φέρουν ιεπικίνδυνοι γονίδια και έχουν αποκτήσει παιδί, επιλέγουν την προφυλακτική μαστεκτομή.

τάζουμε μόνο τα BRCA1 και BRCA2. Ελέγχουμε επίσης γονίδια όπως τα PALB2, CHEK2 και ATM, τα οποία σχετίζονται με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου». Σύμφωνα με τον κ. Μαρκόπουλο, τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί η τάση των γυναικών να ελέγχονται και αντίστοιχα, λόγω του εντοπισμού θετικών αποτελεσμάτων, να αυξάνονται και οι αμφοτερόπλευρες μαστεκτομές. Συγκεκριμένα στοιχεία δεν έχουν ακόμη συγκεντρωθεί, αλλά εκτιμάει ότι είναι πολλαπλάσιες σε σχέση με μια δεκαετία νωρίτερα. Στον γενικό γυναικείο πληθυσμό ο διά βίου κίνδυνος εμφάνισης καρκίνου μαστού υπολογίζεται περίπου στο 12%. Στις γυναίκες όμως που φέρουν παθο-

γνητικές τομογραφίες, μαστογραφίες και συχνούς επανελέγχους. Η δεύτερη είναι η χειρουργική μείωση του κινδύνου. «Η προφυλακτική αμφοτερόπλευρη μαστεκτομή μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο ανάπτυξης καρκίνου μαστού κατά περίπου 90%» λένε οι ειδικοί. Αντίστοιχα, η προφυλακτική οοσθηκτομή σε φορείς BRCA1/2 μπορεί να μειώσει έως και κατά 97% τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου των ωοθηκών.

Ωστόσο, οι επιστήμονες υπογραμμίζουν ότι οι επεμβάσεις αυτές δεν αποτελούν αυτάρχη επιλογή. «Η προφυλακτική αμφοτερόπλευρη μαστεκτομή δεν ουσιαστικά αδιακρίτως σε όλες τις γυναίκες. Η απόφαση εξαρτάται και λαμβάνεται μετά

από εκτενή γενετική συμβουλευτική» σημειώνει η κυρία Φούντζηλα. Ο κ. Μαρκόπουλος από την πλευρά του προσθέτει ότι στην ελληνική πραγματικότητα περίπου οκτώ στις δέκα γυναίκες που διαπιστώνεται ότι φέρουν μετάλλαξη BRCA και έχουν ολοκληρώσει την οικογένειά τους επιλέγουν τελικά αμφοτερόπλευρη μαστεκτομή με αποκατάσταση.

### Οι συγγενείς που δεν εξετάζονται ποτέ

Το μεγαλύτερο κενό όμως δεν αφορά τις χειρουργικές αποφάσεις. Αφορά τις υγιείς συγγενείς. «Το μεγάλο πρόβλημα δεν είναι μόνο να βρεθεί μια μετάλλαξη. Το ζήτημα είναι η γίνεται μετά. Οι συγγενείς που θα έπρεπε να εξεταστούν συχνά δεν φτάνουν ποτέ στον έλεγχο» τονίζει ο **Εμμανουήλ Σαλούστρος**, αναπληρωτής καθηγητής Ογκολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και πρόεδρος της Ένωσης Ογκολόγων Παθολόγων Ελλάδας.

Το λεγόμενο cascade testing, δηλαδή ο έλεγχος των συγγενών όταν εντοπιστεί μια παθολογία μετάλλαξη σε μια οικογένεια, παραμένει χαμηλό στην Ελλάδα. «Στην Αγγλία υπάρχουν μηχανισμοί μέσω των οποίων ενημερώνονται οι συγγενείς που ενδέχεται να κινδυνεύουν. Στην Ελλάδα αυτό εξακολουθεί να εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από την οικογένεια» επισμαίνει. Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και ο **Νίκος Τσούλος**, μοριακός βιοχημικός και επικεφαλής σε ένα από τα μεγαλύτερα εργαστήρια γονιδιακών ελέγχων. «Πολλές φορές ακόμη και οι ίδιες οι γυναίκες διατάζουν να ενημερωθούν τα παιδιά ή τα αδέρφια τους ότι βρέθηκε μια μετάλλαξη στην οικογένεια. Υπάρχει ακόμη ταμπού γύρω από το θέμα».

### Το ενδιαφέρον αυξάνεται

Παρά τα εμπόδια, τα σημάδια αλλαγής είναι εμφανή. Η πρόεδρος του Συλλόγου Γυναικών με Καρκίνο Μαστού Αλμα Ζωής, **Παρασκευή Μιχαλοπούλου**, αναφέρει ότι το ενδιαφέρον για τον γονιδιακό έλεγχο βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών. «Φέτος καταγράψαμε διπλασιασμό του ενδιαφέροντος για το πρόγραμμα γονιδιακού ελέγχου που απευθύνεται σε γυναίκες οι οποίες πληρούν τα επιστημονικά κριτήρια αλλά δεν αποζημιώνονται από τον ΕΟΓΥΥ. Πριν από λίγα χρόνια οι περισσότερες οικογένειες μάθαιναν ότι κοιβαλόσαν για επικίνδυνη μετάλλαξη όταν εμφανίζονταν ο καρκίνος. Σήμερα όλο και περισσότερες γυναίκες αναζητούν την απάντηση νωρίτερα. Και τότε καλούνται να αντιμετωπίσουν ένα ερώτημα που καμία προηγούμενη γενιά δεν είχε βρεθεί μπροστά του: Αν γνωρίζεις ότι κινδυνεύεις, πόσο μακριά είσαι διατεθειμένη να φτάσεις για να προλάβεις αυτό που ίσως δεν συμβεί ποτέ».

